

(30/11/30)

מאמר ל"ד

בעל פעור א' פתח דתשל"ב

מאת: ש"ת א' / 1932
[נוב ח"ת פ"ג, ש"ת א' / 1932]
[ל"ד, ש"ת א' / 1932]

ויחל העם לזנות אל בנות מראב וגוי ויצמד ישראל לבעל פעור וגוי (במדרש כ"ה) ואח"כ, הצמדים, כצמיד פתיל, (סנהדרין ס"ד א'), והנה הדברים קשים להכין, אך נצמדו ישראל לבעל פעור, הרי אין לך עבודת אלילים מגונה ממנה, כמו שאמר, במה עובדים לזו, אוכלים תרדיו ושותים שכר ומתריזים בפניה (סנהדרין שם) ומה כח משכיה יש לעי"ז זו, ובגמ' שם אמרו מעשה בכברית אחת שהיתה חולה ביותר, אמרה אם תעמוד ההיא אשה מחוללי תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם, עמדה, ותלכה לכל ע"ז שבעולם, כיון שהגיעה לבעל פעור, שאלה לכומרים במה עובדו אותה, אמרו לה אוכלין תרדיו ושותין שכר וכו', אמרה, מוטב שתחזור ההיא אשה לחוליי ולא תעבוד ע"ז בכך וכו', ולעומת זאת בני ישראל נמשכו דוקא לעי"ז זו ונצמדו אליה בצמיד, וקשה להכין מהלך הדברים.

גם יש להכין מה השייכות של ויחל העם לזנות אל בנות מראב לעבודת בעל פעור, ואף שאמרו חז"ל שזה היה התנאי של בנות מראב לזנות עמהם, (סנהדרין ק"ו א') אך עם כ"ז צריך להכין אף באו ישראל להשמע להם לעבוד ע"ז זו.

כתב "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אחתם ולא תגרעו ממנו, לשמור את מצות ה' אלוקיכם אשר אנכי מצוה אחתם, עיניכם היראות את אשר עשה ה' בבעל פעור, כי כל האשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלוקיך מקרבך" (דברים ד' ב' ג'), ויש להכין מה השייכות של כל תוסף ובל תגרע לבעל פעור, (וע' בספורנו שם משי"כ בזה).

הנה אמרו חז"ל "מעשה בסבטא בן אלס וכו' פער בפניה וקבח בחוטמה, היו משרתי ע"ז מקלסין אותו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדה לזו בכ"י" (סנהדרין ט"ד א'), ונראה מזה, שלא היה ענין הע"ז בעצם התורה לפניה אע"פ שתוא בזיון, אלא אדרבא עיקר עבודתה הוא במה שמבין אותה, וסבטא בן אלס שביזה אותה ביותר הוא הוא שעבדה כאופן מיוחד, ואותו קלסו עובדי שמעולם לא היה אדם שהגיע לסוף ענינה של עבודה זרה זו, שכל כמה שמבין אותה יותר עובדים אותה.

וביאור הדברים הוא, שמהות ע"ז של פעור היה בפריצת כל הגדרים, שהרי אף עובדי ע"ז גדולים הם, והייכים הם לכבד את אללם ולעבודו, לעומת זאת עובדי בעל פעור אין להם שום גדרים, אף את אללם ביזו עד לעפר, אין לדעתם שום ערך שחייבים לכבדו ולהעריכו, ויותר מכך, המציאו אליל שכל עבודתו בביזיון, וכל כמה שמבין אותו יותר, יותר עובדים את הע"ז בכך, וזה שקבח בחוטמו והגיע לשיא בזיו הע"ז, הוא השיג השיא של ע"ז זו.

ומובן היטב כח משיכתה של ע"ז זו, שהרי ענינה שהכל הפקר לאדם, ואינו גודר בשום גדר, ורדאי שיש בזה כח משיכה גדול מאד, כמו שאנו רואים שאף בזה"ז קיימת

השקפת עולם כזו, ואף שכללו יצא דע"ז, הנה השקפה זו קיימת גם בימינו, ועוד מוסיפה כח, וכובשת לב צעירי האומות, לפרוץ כל גדר עולם, אין שום איסור ואין שום מעצור למה שרוצים לעשות.

הנה אומות העולם גדרו עצמן לאחר המבול מעריות ותורתו של כלעם היה בפריצת גדר העריות, וזו היתה עצמו להכשיל ישראל בבנות מואב, וכיון שפרצו גדר עריות הביאם הדבר לפריצת כל הגדרים שבעולם ונצמדו לבעל פעור.

וכבר ביארנו במק"א, כי עיקר שמירתו של האדם מלתחדד לעמקי התהום הוא במה שהוא גודר, וברגע שהוא פורץ הגדר, הרי הוא מסוכן ביותר, וזו דרכו של יצח"ר, היום אומר לו עשה כו', פורץ הוא את הגדר בדבר קטן, עד שבסוף אומר לו לך עבוד ע"ז, וזה עבין מצות בל תגרע, שגודה תורה את האדם במר"י"ג מצות, וכשואו גורע מן המצות, מלבד שחסרה לו מצוה זו, הנה הוא מתחיל לפרוץ הגדר, וגדר פרוץ לאו שמ"י גדר, וכולו כבר אינו מונע את האדם מלעוברו. וכשם ששדה גודר בגדר שנפרץ בו פרצה, השרה כולו אינו שמור, ולא רק כנגד הפרצה, כך האדם שפרץ בגדריו, כולו אינו שמור, והוא בסכנה להתורדר לגמרי.

זוה טעם מה שמצינו בתהירא דאשת יפת תאר, שלא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר, מוטב יאכלו ישראל בשר תמותות שחיות ואל יאכלו בשר תמותות נבלות, (קידושין כ"א ב') שאם ימנעוהו לגמרי לא יוכל לעמוד בניסיון, ולכן התירה תורה "בשר תמותות", ומי"מ לא הותרה לו אשת יפית בהחלט, אלא התנתה לו תורה כמה וכמה תנאים להתירה, וכל כך למה, כדי שישאר גדר אחר כך. דהיינו שאע"פ שכדי שיוכל לעמוד בניסיון פרצה תורה פריצה בגדרו, והתירה לו "בשר תמותות", מי"מ גדרה תורה גדר סביב לפרצה זו, כדי שישאר גדר אף לאחר הפריצה, והגודר הזה יועיל לו להיות שמור.

וכן כפסור גואל הדם שהרג את הרוצח, נאמר "כי יחם לבבוי" (דברים י"ט ו'), והיינו שלא מנעה תורה את גוה"י מהריגת הרוצח, שהרי "יחם לבבוי", ומי"מ קבעה תורה מקום אחד ששם אין לו רשות להורגו, אע"פ שייחם לבבוי והוא בערי מקלט, וע"י כך לא נפרץ גדר איסור רציחה לגמרי, וממלא נשאר גדרו באיסור רציחה בדרך כלל, שהרי הוכנס היתר ההריגה בגדרים וסייגים.

ואף ענין איסור כל תוסף הוא משום כך, שיש בו משום פריצת גדר, שכן אמרו חז"ל (סנהדרין כ"ט א') אמר חזקיה מכאן שכל המוסיף גורע, שנאמר, אמר אלוקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו, ופירושי, הקב"ה לא הזהירם על נגיעה, ומתוך תוספת גירעו, שדחף הנפש את חוה על האילו עד שנגעה בו, אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה, אף על האכלה לא תמותי, ע"כ, עמד חז"ל על ענין המוסיף ומצאו שיש בו משום גורע.

וזהו שאמר הכתוב לא תוסיפו וגוי ולא תגרעו וגוי עיניכם היראות את אשר עשה ה' בבעל פעור וגוי, ולאמר מבואר היטב, תחילה פריצת הגדר הוא בהוספה על המצות ובגורע מהן, וסופו שיבא לידי פריצת כל הגדרים לגמרי, וזה היה ענין בעל פעור, (ובמאמר עבד ד' (ב) ד' תמוז תשל"א נתבאר ענין פריצת הגדר שבכל תוסף ביותר ביאור, עיי"ש)

וביתר התבוננות בענין בעל פעור נמצא, שאותה השקפה שיכולה להביא את האדם לגבהי שמים, אותה השקפה עצמה יכולה להכניאו להתדרדר למעמקי התהום, שהיי נקודת המוצא שבהשקפת עובדי בעל פעור נראה שהיתה, גלגלת האדם, שהאדם הוא גדול כל כך,

מורה הל

שאינו זקוק לשום גדרים ואיסורים, והוא למעלה מכל הגדרים, ואין עליו לכבד שום דבר, שהוא גדול יותר מכל דבר, ואף השקפת התורה, להבדיל, בנויה על גדלות האדם שצריך אדם לומר בשבילי נברא העולם, ובצלם אלוקים עשה את האדם, והשקפה זו מובילה את האדם להתעלות יותר ויותר, לגדור עצמו בכל מה שאפשר, כיאות למי שהוא גדול כל כך.

וזה דבר מבהיל לכל אדם, שאפילו כשתחילת השקפתו תהא טובה ונכונה, עד כמה צריך להיזהר שלא ישתמש בה עצמה באופן הפוך, ואז אותה השקפה עצמה תובילנו למעמקי תהום.

וע"ז נאמר הכתוב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, אותם דברי ה' אשר צדיקים ילכו בם, הרי רשעים נכשלים בם, ומצינו בדברי חז"ל שפירשו, שאותו מעשה שעשו שנים, זה שעשאו לשם מצוה קרינן ב' צדיקים ילכו בם, וזה שעשאו שלא לשם מצוה קרינן ב' ופושעים יכשלו בם, (עי' נזיר דכ"ג. בבנות לוט), ואף בעניני השקפה הדבר כן, שהשקפה ששורשה נכון ואמת, יכולה להוריד את האדם לדיוטא התחתונה ממש.

וכמו שאותו שורש יכול להביא גדולים שונים כ"כ זה מזה, כך גם אותו מעשה, תלוי נאיזה שורש הוא יוצא, שאם משורש טוב יצא, הרי זה מעשה טוב, וכשהוא יוצא משורש גרוע, הרי הוא מעשה גרוע, וזה ביאור דברי חז"ל "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (במדבר כ"ה י"א), לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו לאהרן הכהן, (רש"י שם), ונראה בכונתם, שבני השבטים היו מבזין אותו, באומרם שקנאותו, לא ממקור קודש יוצאת, אלא בן בתו של עובד ע"ז הוא וזה שורש קנאותו, ורוצח הוא, ובא הכתוב ויחסו לאהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וכל קנאותו ממקור קדוש יוצאת, וע"י כן זכה ל"הנבי נותן לו את בריתי שלום".

איתא בעירובין ותלמיד אחד הי' לו לוי אני אם יוציא זה שנתתי בן נביא, אלא כך מקומו בחומר העון של מורה טעם ענוש הוא מיתה, על כך, שהרי ידע ר"א טובא שהרי אמרו שמי קמ"ט ב' וא"כ למה לא וכענין זה מצינו שאלה לפניהם וכו' ע"ל הבן. אצל אביו (מעילה) יעו"ש. והדבר תימה לך אך נראה שאין (עירובין ס"ג א') כל לשאול בלא ולד, שנאמרו כלאם, וכתיב נון בנו לא אמר אלא מחמת קנאות ונענש על כך בעונש חטא והנה איתא בחגי ישראל, ולא נתקרה ד' (ישעי' ג'), ופירש"י בגמ' שי"ח קללות הם תלמוד ולא בעלי אגדה תורה, ולא דיין שדן בישיבה (שנוטלין ממנו) ושמעתי ממו"ר צוק"ל עדיין נשאר "משהו" ב' אין "שום דבר" ח"ו ב' וכן אמרו חז"ל אינו פורח בלא כנפים ובביאור הדברים נראה